

**Inštitút pre pracovnú rehabilitáciu občanov
so zdravotným postihnutím**

ÚRAZ, PRACOVNÝ ÚRAZ a MKF

**Medzinárodná klasifikácia funkčnej schopnosti, dizability
a zdravia**

Hajdúk I., Číž I., Piršel D.

Bratislava

10. november 2011

História MKF - ICF

- **1980 Prvá verzia – IC IDH – International Classification of Inpartments, Disabilities and Handicaps - „Medzinárodná klasifikácia porúch, dizabilít a handicapov“**

- **IC IDH-2 – International Classification of Inpartments, Activitis and Participatin - „Medzinárodná klasifikácia porúch, aktivít a participácie“**

- **Posledná verzia v roku 2001 – ICF - International Classification of Functioning, Disabilityand Haelth „MKF- Medzinárodná klasifikácia funkčnej schopnosti, dizability a zdravia“.**

Ide o komplexné dielo, ktoré venuje pozornosť oblasti zdravotného postihnutia, trvalých následkov úrazov a chronických ochorení a invalidity.

História v ČR a SR

SR – Asociácia organizácií zdravotne postihnutých občanov SR

MUDr. Mária Orgonášová, CSc

Doc. MUDr. et. RNDr. Miroslav Palát, CSc

2004 - preklad anglickej verzie

- príručku spolu s kanceláriou WHO, MPSVaR

ČR – Profesor MUDr. Jan Pfeiffer, DrSc

Doc. MUDr. Oľga Švestková, PhD

2008 – preklad anglickej verzie

Medzinárodná klasifikácia funkčnej schopnosti, dizability a zdravia - MKF

- unifikuje popis zdravia a jeho poruchy a definuje jednotlivé komponenty zdravia, faktory charakteristické pre „pocit zdravia“, vrátane výchovy a práce.
- vychádza z poznatkov o funkciách a štruktúrach organizmu človeka, o jeho činnostiach, účasti na nich a o podmienkach, dôležitých pre udržanie pocitu zdravia aj v období choroby.
- termín „*funkcia*“ (functioning) je strechový termín pre stav somatických funkcií, aktivít a účasti.
- termín „*dizabilita*“ zahŕňa telesné postihnutie, obmedzenie funkcií chorobným stavom a reštrikciu možnej účasti na pracovnom a spoločenskom živote postihnutého jedinca.
- charakterizuje aj faktory prostredia a ich vplyv na stav zdravia človeka

MKF

Časť 1. zahŕňa fungovanie a zdravotné postihnutie

Časť 2. zahŕňa kontextové (spolupôsobiacie) faktory

Časť 1. sa skladá z komponentov, ktoré sa označujú malými písmenami (*b*, *s*, *d*)

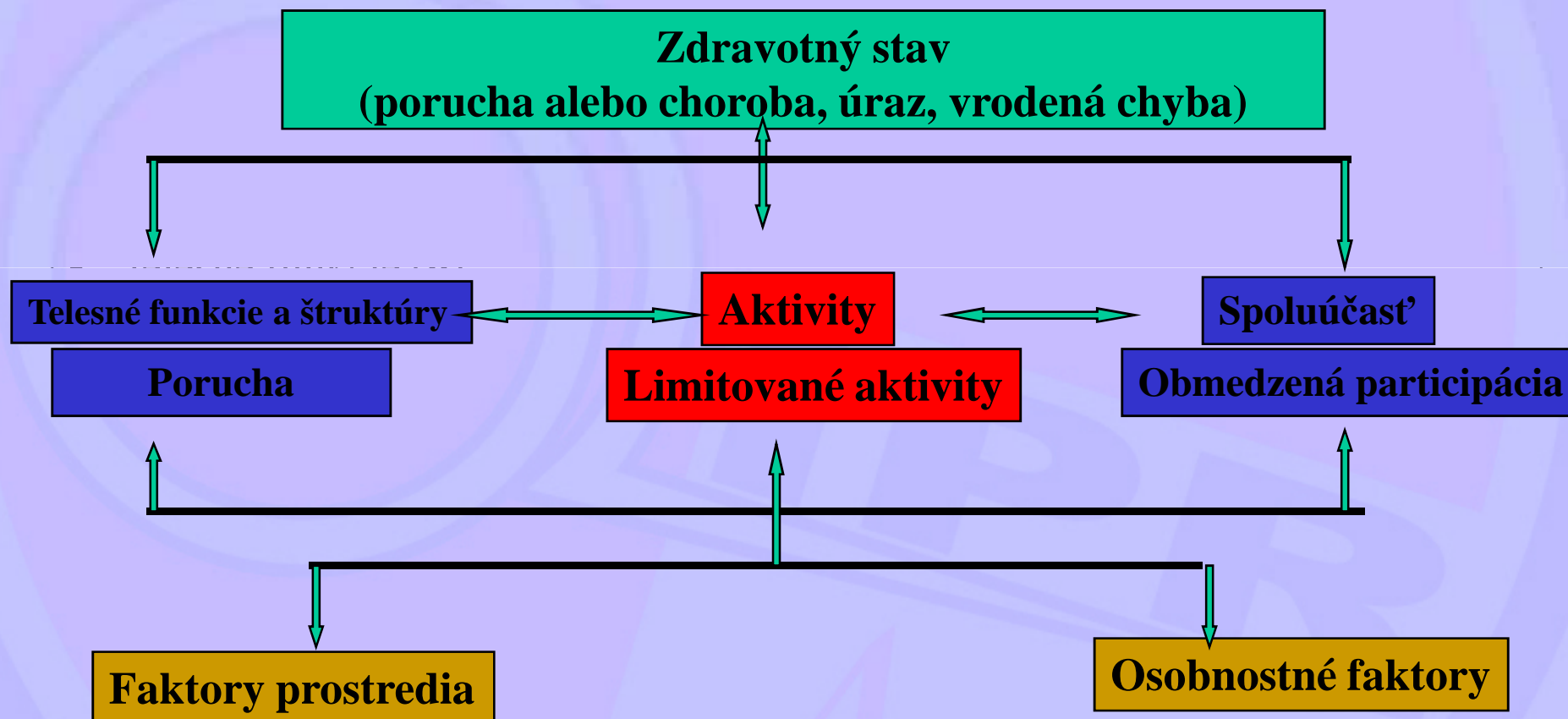
- telesné funkcie (*b*)
- telesná stavba (*s*)
- aktivity a účasť - participácia (*d*)

Časť 2. sa skladá z komponentov, z ktorých sa malým písmenom (*e*) označujú:

- environmentálne faktory (*e*)
- osobné faktory (vek, pohlavie, povolanie-bežne sa v MKF neklasifikujú).

Interakcie medzi komponentami podľa medzinárodnej klasifikácie (MKF)

Terminológia v MKF - 1

- ***komponenty*** (telesné funkcie a telesná stavba – štruktúry; aktivity a participácia - účasť a faktory prostredia),
- ***domény*** (praktické, účelovo vytvorené skupiny príbuzných fyziologických funkcií a anatomických štruktúr - *domény pre komponenty telesných funkcií a štruktúr* a skupiny životných úkonov a úloh - *domény pre komponenty aktivity a participácie*, ktoré zahrňujú všetky oblasti života).
- ***Kategórie a podkategórie*** v doméne komponentu predstavujú potom konkrétne jednotky pre klasifikáciu (kódy).

Terminológia v MKF - 2

- Problémy s telesnou funkciou, alebo stavbou sa označujú ako **poruchy**.
- Ďalšími významnými pojmami sú **kvalifikátory** (numerické kódy, ktoré vjadrujú hodnotenie **výkonu**, pričom výkonom je to, čo jednotlivec práve robí vo svojom prostredí, vrátane „zapojenia sa do aktuálnej životnej situácie“
- a hodnotenie **kapacity – výkonnosti konkrétnej osoby** - schopnosti jednotlivca vykonať úlohu alebo čin, t.j. najvyššiu možnú schopnosť fungovania, ktorú osoba môže dosiahnuť v danej doméne v danom okamihu. Výkon a kapacita – výkonnosť potom určujú mieru úrovne zdravia, resp. závažnosť postihnutia.

Terminológia v MKF - 3

- *environmentálne faktory, facilitátory a bariéry* (pozitívne a negatívne faktory prostredia),
- *participácia* (účasť na spoločenskom živote) a *jej obmedzenia*.
- Spojením dôležitých kódov s kvalifikátormi sa tvoria *konštrukty*.
- Vo vzťahu k fungovaniu a zdravotnému postihnutiu sú to: zmena telesnej funkcie, zmena telesnej stavby, výkonnosť, výkon;
- vo vzťahu ku kontextovým faktorom sú to: debariérizátory alebo bariéry v životnom prostredí.

BARIÉRA

FACILITÁTOR

Telesné funkcie („b“)

Kapitola 1 Mentálne funkcie

Globálne mentálne funkcie (b110 – b139)

Špecifické mentálne funkcie (b140 – 189)

Kapitola 2 Zmyslové funkcie a bolesť

Zrak a príbuzné funkcie (b210 – b229)

Sluch a vestibulárne funkcie (b230 – b249)

Ďalšie zmyslové funkcie (b250 – b279)

Bolesť (b280 – 289)

Kapitola 3 Hlasové a rečové funkcie (b310 – b399)

Kapitola 4 Funkcie kardiovaskulárneho, hematologického, imunitného a dýchacieho systému

Funkcie kardiovaskulárneho systému (b410 – b429)

Funkcie hematologického a imunitného systému (430 – 439)

Funkcie dýchacieho systému (b440 – b449)

Ďalšie funkcie a pocity súvisiace s kardiovaskulárnym a dýchacím systémom (b450 – b469)

Kapitola 5 Funkcie tráviaceho, metabolického a endokrinného systému

Funkcie súvisiace s tráviacim systémom (b510 – 539)

Funkcie súvisiace s metabolizmom a s endokrinným systémom (b540 – b559)

Kapitola 6 Genitourinárne a reprodukčné funkcie

Funkcie súvisiace s močením (b610 – b639)

Pohlavné a reprodukčné funkcie (b640 – b679)

Kapitola 7 Neuromuskuloskeletálne funkcie a funkcie súvisiace s pohybom

Funkcie kĺbov a kostí (b710 – b729)

Funkcie svalov (b730 – b749)

Pohybové funkcie (b750 – b789)

Kapitola 8 Funkcie kože a súvisiacich štruktúr

Funkcie kože (b810 – b849)

Funkcie vlasov a nechtov (b850 – b868)

KÓDOVANIE TELESNÝCH FUNKCIÍ

Telesné funkcie sa kódujú výberom kódu z príslušnej kategórie (resp. podkategórie) a jedným kvalifikátorom (číslo za bodkou), ktorý označí úroveň zdravia, prípadne rozsah alebo veľkosť poruchy funkcie.

*Ak sa vyskytne **porucha funkcie**, jej závažnosť možno zatriediť do stupnice pomocou všeobecného kvalifikátora.*

XXX.1	MIERNA porucha	(5 – 24 %)
XXX.2	STREDNÁ porucha	(25 – 49 %)
XXX.3	SILNÁ porucha	(50 – 95 %)
XXX.4	ÚPLNÁ porucha	(96 – 100 %)

Telesné štruktúry („s“)

Kapitola 1	Štruktúry nervového systému
Kapitola 2	Oko, ucho a súvisiace štruktúry
Kapitola 3	Štruktúry zapojené v tvorbe hlasu a reči
Kapitola 4	Štruktúry kardiovaskulárneho, imunologického a respiračného systému
Kapitola 5	Štruktúry súvisiace s tráviacim, metabolickým a endokrinným systémom
Kapitola 6	Štruktúry súvisiace s genitourinárnymi a reprodukčnými systémami
Kapitola 7	Štruktúry súvisiace s pohybom
Kapitola 8	Koža a súvisiace štruktúry

Kapitola 7

Štruktúry súvisiace s pohybom

- s710** Štruktúra oblasti hlavy a krku
- s720** Štruktúra oblasti pletenca hornej končatiny
- s730** Štruktúra hornej končatiny
- s740** Štruktúra panvovej oblasti
- s750** Štruktúra dolnej končatiny
- s760** Štruktúra trupu
- s710** Štruktúra oblasti hlavy a krku
- s770** Ďalšie muskuloskeletálne štruktúry súvisiace s pohybom
- s798** Inak špecifikované štruktúry súvisiace s pohybom
- s799** Štruktúry súvisiace s pohybom, nešpecifikované

Kódovanie telesných štruktúr a ich porúch

sa realizuje výberom kódu z príslušnej kategórie (resp. podkategórie) a tromi kvalifikátormi (čísla za bodkou), ktoré označia rozsah, charakter a umiestnenie poruchy štruktúry.

Prvý kvalifikátor rozsah poruchy	Druhý kvalifikátor charakter poruchy	Tretí kvalifikátor umiestnenie poruchy
0 ŽIADNA porucha 1 MIERNA porucha 2 STREDNÁ porucha 3 ŤAŽKÁ porucha 4 KOMPLEXNÁ porucha 8 nešpecifikovaná 9 nepoužiteľná	0 žiadna zmena štruktúry 1 úplná absencia 2 čiastočná absencia 3 dodatočná časť 4 aberantné dimenzie 5 diskontinuita 6 deviačné postavenie 7 kvalitatívne zmeny v štruktúre vrátane hromadenia tekutín 8 nešpecifikovaná 9 nepoužiteľná	0 na viacerých miestach 1 vpravo 2 vľavo 3 na oboch stranách 4 vpredu 5 vzadu 6 proximálne 7 distálne 8 nešpecifikovaná 9 nepoužiteľná

Analýza aktuálnej funkčnosti z hľadiska obmedzení a potreby kompenzácie

Táto časť posudzovania problémov je najnáročnejšia a často najrozsiahlejšia, pretože vyžaduje systematické zhodnocovanie jednotlivých kategórií u každého posudzovaného jedinca vo všetkých uvedených doménach zvlášť.

Aktivity a participácia – účasť „d“

Kapitola 1	Učenie sa a aplikácia vedomostí
Kapitola 2	Všeobecné úlohy a požiadavky
Kapitola 3	Komunikácia
Kapitola 4	Mobilita
Kapitola 5	Starostlivosť o seba samého
Kapitola 6	Život v domácnosti
Kapitola 7	Vzájomné pôsobenie medzi osobami a vzťahy
Kapitola 8	Významné oblasti života
Kapitola 9	Komunita, spoločenský a občiansky život

Kódovanie aktivity a participácie – účasť „d“

- **kvalifikátor výkonu** (čo jednotlivec práve robí vo svojom prostredí), ktorého číslica stojí na prvom mieste za bodkou
- **kvalifikátor kapacity - výkonnosti (bez pomoci)**, ktorého číslica stojí na druhom mieste za bodkou. Kód, ktorý identifikuje kategóriu zo zoznamu aktivít a participácie a prvé dva kvalifikátori tvoria neúplnú informačnú maticu.
- **Tretí a štvrtý (nepovinný kvalifikátor)** poskytujú možnosť kódovať výkonnosť s asistenciou a výkon bez asistencie.

xxx. 0 ŽIADEN problém

xxx. 1 MALÝ problém

xxx. 2 STREDNÝ problém

xxx. 3 VEĽKÝ problém

xxx. 4 KOMPLEXNÝ problém

xxx. 8 nešpecifikované

xxx. 9 nepoužiteľné

Faktory prostredia „e“

Tieto kapitoly majú mimoriadny význam, pretože po dôkladnej analýze ponúkajú možné riešenia v prospech zabezpečenia participácie hodnotenej osoby v živote spoločnosti aj napriek poruche v anatomickej štruktúre, alebo vo funkcii niektorého životne dôležitého systému.

Kapitola 1	Produkty a technológie
Kapitola 2	Prírodné prostredie a zásahy človeka do prostredia
Kapitola 3	Podpora a vzťahy
Kapitola 4	Postoje
Kapitola 5	Služby, systémy a politika

Kódovanie faktorov prostredia

MKF uvádza zápornú, aj kladnú stupnicu, ktorá pomenúva rozsah, v akom sa environmentálny faktor prejavuje ako bariéra alebo debarierizátor. **Ak sa za príslušným kódom použije bodka, pomenúva sa bariéra, ak sa použije namiesto bodky znamienko +, pomenúva sa debarierizátor,**

xxx. 0	ŽIADNA bariéra	xxx + 0	ŽIADEN debarierizátor
xxx. 1	MIERNA bariéra	xxx + 1	MIERNY debarierizátor
xxx. 2	STREDNE VEĽKÁ bariéra	xxx + 2	STREDNE VEĽKÝ debarierizátor
xxx. 3	VEĽKÁ bariéra	xxx + 3	VEĽKÝ debarierizátor
xxx. 4	NEPREKONATEĽNÁ bariéra	xxx + 4	VÝZNAMNÝ debarierizátor
xxx. 8	nešpecifikovaná bariéra	xxx + 8	nešpecifikovaný debarierizátor
xxx. 9	nepoužiteľné	xxx + 9	nepoužiteľné

Kapitola 4 Mobilita

Zmena a udržanie polohy tela

(d410 – 429)

d410	Zmena základnej polohy tela
d415	Udržanie polohy tela
d420	Premiestnenie sa
d429	Inak špecifikovaná a nešpecifikovaná zmena a udržanie polohy tela

Nosenie, premiestňovanie a narábanie s predmetmi (d430 – d449)

d430	Zdvihnutie a nosenie predmetov
d435	Premiestňovanie predmetov dolnými končatinami
d440	Použitie jemnej motoriky
d445	Použitie ruky a ramena
d449	Inak špecifikované a nešpecifikované nosenie, premiestnenie a narábanie s predmetmi

Chôdza a pohyb (d450 – d469)

d450	Chôdza
d455	Pohybovanie sa
d460	Pohybovanie sa na rôznych miestach
d465	Pohybovanie sa pomocou zariadenia
d469	Inak špecifikovaná a nešpecifikovaná chôdza a pohyb

Pohybovanie sa pomocou dopravných prostriedkov (d470 – d489)

d470	Použitie dopravných prostriedkov
d475	Jazdenie na dopravnom prostriedku
d480	Jazda na zvierati za účelom prepravy
d489	Inak špecifikované a nešpecifikované pohybovanie sa dopravnými prostriedkami
d498	Inak špecifikovaná mobilita
d499	Nešpecifikovaná mobilita

Možnosti vzdelávania

- Klinika rehabilitačného lékařství 1. LF UK a VFN v Prahe
- Metodické centrum praktickej aplikácie a vyučovania MKF, ICF od roku 2010 – medzinárodný certifikát
- Spolu s MZ ČR vytvorenie ICF portálu
- KRL – účastník medzinárodnej štúdie praktickej aplikácie ICF – MHADIE (celkom 16 krajín)
- Spolupráca so 5 medzinárodnými rehabilitačnými inštitúciami

Klinické formuláre

- **ICF CHECKLIST** – rehabilitačný protokol, súbor ICF kategórií, nástroj na získanie a zaznamenávanie informácií o funkcii a dizabilite individua, všeobecný formulár
- **CASA RECORD FORM (CRF)**
súbory dotazníkov pre pacientov, pre zdravotníkov
- **CORE SETY**
súbory vybraných kategórií, problémov špecifických pre danú diagnózu

Podľa súčasnej platnej legislatívy, oblasť lekárskej posudkovej činnosti (LPČ) je upravená viacerými právnymi predpismi

1. pri výkone **sociálneho poistenia** je výkon LPČ upravený zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.
2. V oblasti **služieb zamestnanosti** je výkon LPČ upravený zákonom č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov.
3. V oblasti **štátnych sociálnych dávok** sa výkon LPČ vykonáva podľa zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, v znení zákona č. 485/2004 Z. z. a rodičovského príspevku podľa zákona č. 280/2002 Z. z. o rodičovskom príspevku v znení neskorších predpisov
4. V oblasti **kompensácií ťažko zdravotne postihnutých občanov** sa LPČ (lekárska a sociálna) vykonáva podľa zákona č.447/2008 o finančných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia.
5. V samospráve miest a obcí sa LPČ vykonáva v oblasti **sociálnej odkázanosti** podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

Projekt transformácie posudkových konaní

Medicínska diagnóza	Zákon č. 461/2003 o sociálnom poistení	Zákon č. 447/2008 o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ŤZP	Zákon č. 448/2008 o sociálnych službách	Zákon č. 5/2004 o službách zamestnanosti	Zákon č. 576/2004 o zdravotnej starostlivosti	Zákon č. 437/2004 o náhrade za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia
Funkčné obmedzenie podľa ICF / aktuálny pracovný potenciál	Pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť (%)	Miera funkčnej poruchy / stupeň zdravotného postihnutia (%)	Miera odkázanosti na pomoc inej osoby (stupnica 1-6)	Zaradenie do zamestnania, účasť na programe, dôvody na skončenie SZČO	Zdravotná spôsobilosť na výkon činnosti /priznanie choroby z povolania	Bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia (body)

Využitie ICF - MKF

- **Spoločný jazyk popisujúci funkčné zdravie**
- **Meranie efektivity vykonávanej liečby**
- **Spravodlivý nástroj sociálnej politiky, sociálneho zabezpečenia**
- **Systematické kódovanie kvality života pre štatistiku**

Ďakujem za pozornosť